

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ

Т.Д. Якимович, І.М. Козловська

Україна, м. Львів, Львівський науково-практичний центр ПТО НАНПУ

Для сучасного суспільства необхідне формування спеціаліста, який здатний не лише творчо використовувати інформацію, але й самостійно здобувати та застосовувати її на практиці у складних чи несподіваних ситуаціях, ставити завдання та знаходити шляхи їх вирішення. Творчий характер мислення виявляється у здатності переносу отриманих знань у нові ситуації, бачення аналогії у віддалених явищах, готовності видати необхідну інформацію в потрібний момент тощо. Тому формування висококваліфікованого спеціаліста вимагає забезпечити його багатокomпонентною системою інтегрованих різнопредметних знань.

Соціалізація студентської молоді розглядається як цілісний соціально-педагогічний феномен, що має специфічні педагогічні ознаки, а саме: мету, зміст, форми й технології реалізації, а також кінцевий результат - рівень соціалізованості особистості.

Л.І. Міщик зазначає, що соціальна педагогіка покликана сприяти подоланню відчуження кожної конкретної особистості від своєї справжньої соціальної природи. У цій ідеї найповніше втілюється гуманістична функція соціальної педагогіки. Тому підготовка соціальних педагогів є практичною реалізацією цієї гуманістичної функції, особистісно орієнтованого підходу до їхнього навчання щодо змісту, так і форм та методів [4]. Інший фактор зумовлюється сукупністю філософських, педагогічних, акмеологічних та інших позицій, які становлять зміст, продуктивні форми, стратегію та методи професійної підготовки соціальних педагогів. Якщо підготовка соціальних педагогів у закладах вищої освіти ґрунтуватиметься на розумінні соціальної педагогіки як нової галузі загальної педагогіки із властивими їй видами практичної діяльності, то зміст цієї підготовки має відображати модель і технологію побудови навчального процесу на засадах індивідуалізації та диференціації, особистісно орієнтованого підходу, результативності професійної діяльності майбутнього фахівця у рефлексивному середовищі.

До цього, наш погляд, доцільно додати, що у не тільки у підготовці соціального педагога, але і процесі соціалізації студентської молоді загалом, інтеграційні процеси

спроможні забезпечити ряд очікуваних педагогами вищої школи та суспільством результатів, зокрема формування мотивації соціальної роботи, адаптації студентів і випускників в умовах реального соціального середовища тощо.

Педагогічна підтримка соціалізаційного процесу у своїй змістовній основі містить перш за все систему позанавчальної діяльності. Філософське вчення про взаємозумовленість соціальних явищ і педагогічної дійсності та ідеї діалектичного розвитку особистості в результаті включення в різноманітні види діяльності передбачає включення інтеграційних механізмів у процес соціалізації.

Соціалізацію розглядають як: складний і багатофакторний процес набуття індивідом людських властивостей і якостей, направленість яких визначається конкретною соціальною ситуацією; як явище, сутнісні характеристики якого забезпечують суб'єкт-суб'єкту єдність особистості, що виражається в одночасному засвоєнні й відтворенні соціальних цінностей і норм; як соціокультурний феномен, який має незмінність психологічних механізмів і їх неповторність у контексті становлення конкретної людської особистості; як рушійну силу, що активізує процеси самоперетворення, які відбуваються на фоні змін соціокультурного середовища; як соціально-педагогічне поняття, яке відображає хід соціального формування особистості в конкретному соціокультурному середовищі; як процес соціальної ідентифікації типу особистості, на відміну від виховання, яке формує внутрішній духовний світ людини; як невід'ємну частину цілісного навчально-виховного процесу в усіх типах навчальних закладів у системі освіти України.

Водночас сутнісна сторона соціалізації має бути теоретично обґрунтована і на міждисциплінарному, а пізніше – інтеграційному рівні.

Проблеми міждисциплінарного характеру зумовлюють потребу інтеграції праці: вузька професія замінюється широкопрофільною. Наявність спільних рис у змісті, засобах, знаряддях та предметах праці привела до створення наскрізних професій, які є спільними для багатьох галузей.

Об'єктивними передумовами інтеграції професій є підвищення науково-технічного та технологічного рівня виробництва, зміна змісту праці, поява інваріанту у діяльності фахівців різних професій тощо. Інтеграція професій може здійснюватися на основі різних принципів. Моделі сучасного фахівця повинні забезпечувати формування цілісної системи загальноосвітніх та спеціальних знань дидактичними засобами всіх навчальних предметів, що можливе лише при інтегративному підході до навчання.

Напрями удосконалення педагогічної системи освіти відображують провідні об'єктивні тенденції розвитку, які чітко намітилися в передовому педагогічному досвіді та зумовили появу інноваційних технологій, форм і методів, засобів навчання, а водночас нових видів активності студентів, яким притаманні риси учіння і праці. Провідними факторами є процес розвитку соціальної педагогіки як науки та специфічні особливості соціально-педагогічної діяльності суспільства.

Властивий сучасному розвитку цивілізації динамізм, посилення її культурно-творчого аспекту, небачені досі рухливість і мінливість змісту професійної праці об'єктивно вимагають, щоб вища школа стала інститутом відтворення культури. На жаль особистісний, технократичний підхід до підготовки спеціалістів, що існує нині, породжує драматичну ситуацію, при якій вони опиняються поза контекстом світової та вітчизняної культури, не підготовлені до реалізації культуротворчих функцій.

Нині сформувався особливий техногенний тип цивілізації, в якому під впливом інтенсивної інноваційної діяльності відбуваються активні соціальні зміни. Резерви росту черпаються вже не за рахунок розширення культурних зон, а за рахунок перебудови підвалин попередніх способів життєдіяльності та формування принципово нових можливостей. «Технократичне мислення, – зазначає С. У. Гончаренко, – це світогляд, істотними рисами якого є примат засобу над метою, часткової мети над смыслом і загальнолюдськими інтересами і цінностями. Для технократичного мислення не існує категорій моральності, совісті, людських переживань і гідності» [1, с. 96]. Технократичне розуміння науково-технічного прогресу не сприяє нормальному розвитку психіки людини.

Гігантська техніка супроводжується технократичною ідеологією, а це шлях до морального регресу, оскільки технічний принцип “мета вимагає застосування всіх необхідних засобів” переноситься у сферу моралі, права, політики, що дає підстави людині із технократичним мисленням вважати, “що мета виправдовує засоби”, і діяти згідно з цим правилом: “істотно вплинути на цей феномен нашого буття має саме гуманістична переорієнтація вищої освіти і за структурою, і за змістом” [3, с. 41].

Об'єктивна єдність загальнокультурного, соціально-морального розвитку особистості спеціаліста, закладена в меті соціально-педагогічної освіти, актуалізує формування у студентів професійно-педагогічної культури. Вона являє собою упорядковану сукупність загальнолюдських ідей, професійно-ціннісних орієнтацій та якостей особистості, універсальних способів пізнання і гуманістичної технології соціально-педагогічної діяльності. Така культура дає змогу занурюватися у внутрішній

світ людини, дитини, вивчати і діагностувати рівень їхнього розвитку, відкривати перед ними основи духовного життя людства. Отже, культурологічний підхід до формування змісту професійної підготовки створює умови для самовизначення студентів у культурі.

Розглянемо сказане на основі такого прикладу, як робота учнівських клубів, яка не може обмежуватися стінами ПТНЗ. В.П.Жук зазначає, що саме через клуб життя учнів має тісно пов'язуватися з соціальним середовищем [2]. Клуби мають опиратися на тісні зв'язки з підприємствами-замовниками, загальноосвітніми школами, закладами культури, творчими організаціями, товариствами тощо. При чому їх робота має будуватися не на епізодичних заходах, а на добре продуманій і спланованій системі спільних заходів з різними соціальними інститутами.

Важливим напрямом спільної роботи керівників клубів з сім'єю є участь батьків у підготовці та проведенні засідань клубів. Актуальність взаємодії учнівських клубів ПТНЗ зростає в сучасних умовах реформування системи професійно-технічної освіти, оптимізації мережі професійно-технічних навчальних закладів, перегляду переліку робітничих професій, динамічними змінами у потребі кваліфікованих робітничих кадрів у зв'язку з реструктуризацією промисловості, зміни економічних відносин на селі, розширення сфери обслуговування та бізнесу.

Таким чином, розширення наукових уявлень про сутність і зміст соціалізації студентства в сучасних умовах, зокрема, процеси засвоєння й відтворення соціального досвіду передбачає використання досвіду інтеграції рис особистості у єдину цілість професійних та особистісних якостей.

1. Гончаренко С. У. Зміст загальної освіти і її гуманітаризація // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К.: ВПОЛ, 2000. – С. 81-107.
2. Жук В.П. Навчально-виховна робота у професійно-технічних навчальних закладах: Частина 1. Львів: Сполом, 2004. – 48 с.
3. Козаков В. А. Психолого-педагогічна підготовка в непедагогічних університетах // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С. 37-42.
4. Міщик Л.І. Теоретико-методологічні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти: Автореф. дис. ... докт. Пед. наук: 13.00.05. – К., 1997. – 32с.
5. Савченко С.В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору: Автореф. Дис. ... докт. пед наук: 13.00.05. – Луганськ, 2004. – 41с.